

RÜŞTÜ BOZKURT

rustu.bozkurt@dunya.com

Herkese **kulak veren** bir anlayış gerekiyor

Sonuçlarından memnun olmadığımız eski düzenin, daha sağlıklı, kendini yeniden üretebilen, **yaratılan zenginliği adil paylaştıran,** insan yaşamını kolaylaştıran bir yeni düzen kurmak istiyorsak, temel sorunlar üzerinde tartışmaları yaygınlaştırmalı ve derinleştirmeliyiz…

Bilgi evrenimiz çok değişik kanallardan besleniyor. Bilgilerimizi zenginleştirdiğimiz kanallardan biri de, dünyamızın hâkim güçlerinden biri olan çok uluslu şirket yöneticilerinin yaptıkları değerlendirmeler.

Çok uluslu büyük şirketlerin elde ettikleri gelirlerin ne kadarını "kârlarını güven altına alma" ne kadarını "toplumsal yaşamın dirlik ve düzeni" için harcadıklarını tartışmak hepimizin hakkı. Ortak varlığımız olan evrenin ve dünyamızın "sürdürülebilirliğine" zarar vereceğine inandığımız tutum ve davranışlara karşı mücadele etme hakkını hep saklı tutmalıyız ama bu bizi tutumlarını eleştirdiğimiz kuruluş ve kurumların birikiminden yararlanmayı reddetme noktasına taşıyacak bağnazlığa kadar götürmemeli.

Farklı iki kaynaktan bakarak tartışmaların ayrışan ve uzlaşan yönleri üzerinde durulması yararlı olabilir. Birincisi, çok uluslu şirketlerin önde gelen temsilcisi olan Coca-Cola CEO'su Muhtar Kent'in değerlendirmeleri… Öteki son dönemde Türkiye'yi ziyaret eden popüler bir yazar ve eylemci olan John Perkins'in söyledikleri…

Coca-Cola büyük ölçekli, yaygın, çok-uluslu şirket örnekleri için "simge olma" niteliğini koruyan ve geliştiren bir şirket. Coca-Cola dünya genelinde 206 pazarda 140 bin kişi çalıştırıyor…

Çağımızda "yönetim bilimine" ilgi duyanlar bilir; Coca-Cola, çok odaklı üretimden çok kültürlü yönetime geçiş sürecinin öncüleri arasında özel bir yere sahip. Bu çok uluslu şirketin kültürünü, onun hayata yansıması olan tutum ve davranışını yakından izleyerek üretim ve ticaretin nereye doğru gittiğini kavrayabiliriz.

MUHTAR KENT NE DİYOR?

Muhtar Kent Coca-Cola'nın CEO'su olarak, kendi geleceklerini güven altına alacak vizyonlarını açıklarken, dünya genelindeki eğilimleri, o eğilimlere uyum göstermek için insanla ilgili eğitim ihtiyaçlarını ve erişebilirliği artıracak örgütlenmelerin nasıl olması gerektiğini değerlendiriyor.

Diyarbakır'da, Mardin'de, Maraş'ta, Denizli'de, Sinop'ta, İkitelli'de, İMES'te ya da ülkenin bir başka köşesinde küçük bir işyerinde günlük nafaka peşinde olabilirsiniz. Bulunduğunuz yer, işinizin ölçeği, yaşadığınız sorunlar ve çözümlerin farklılığı "Coca-Cola'da olanlar beni ilgilendirmez" deme hakkını bize vermiyor. Tam tersine, olumlu ya da olumsuz anlamda, komşuda pişenin bize de düştüğü, karşılıklı-bağımlılık ilişkilerinin alabildiğine yoğunlaştığı ve derinleştiği dünyamızda zihinsel antenlerimizi herkese karşı açık tutmak gerekiyor.

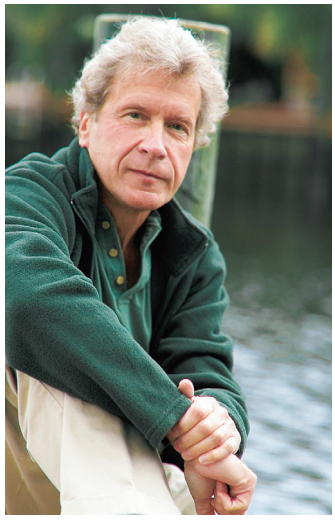
Muhtar Kent, "Büyüme şifresinin çözülmediği dönemde sık CEO değiştiğini" vurgulayarak, şirket içi istikrar açısından en büyüğünden en küçüğüne iş âlemi içinde olanların işlerindeki büyümenin şifresini çözmeye zaman ayırmalarını öneriyor. Bir şirket, büyümenin şifresini çözemediği zaman, "şirketin ruhunu yitirmesinin" zararlı etkilerine alabildiğine açık hale geliyor. Tam tersine, "kendimize ve temel işlevimize olan inancı koru-

duğumuz" zaman fiziki sermaye, insan kaynağı ve teknoloji arasında etkin koordinasyon yapabiliyor; işimize değer katabiliyor, zenginlik üreterek insan yaşamını kolaylaştıran katkımızı sürdürebiliyoruz.

Medyanın bütününden, Çorum'daki yem üretim tesisine kuruluş ve kurumları kendi ağları içinde ilişkide bulundukları herkesle "içeriği birlikte yaratma" konusunda ciddi bir bilinç yaratılmasına, tutarlı ilişkiler geliştirilmesine önem vermedikçe sağlıklı bir gelecek yaratamıyor. Bu nedenle tek yönlü ilişki ağırlıklı bir kavram olan "müşteri" kavramı hızla değişiyor; "paydaş", "çözüm ortağı" vb. kavramlar öne çıkıyor.

İŞYERİNİN KARAKTERİ DE ÖNEMLİ

Erzurum'daki küçük bir işletmeden Gebze Organize Sanayi Bölgesi'ndeki en büyüğüne, ABD'deki Coca-Cola'dan Almanya kökenli Siemens'e bütün kuruluş ve kurumlar, "büyüyen genç nüfusa sahip olan ülkelerin" ticari potansiyelinin peşinde koşuyor.

"Kentleşme ve orta sınıftaki yükselmenin tüketici değer, beklenti ve davranışlarına etkilerini" hesaba katmayan, üzerinde düşünmeyen, alternatif tepki geliştirmeyen işyerlerinin sorunları büyüyor.

Küçük veya büyük olsun bütün işyerleri, güven yaratan iç tutarlılığa özen göstermek zorunda kalıyor. "İnsanların ürün satın alırken sadece ürün kalitesine değil, bu ürünleri üreten şirketlerin karakterine duydukları güvene" göre hareket ediyor.

"Kentleşme ve orta sınıfın yükselişinin etkilerini" de özenle izlemek, tüketici eğilimlerini iyi bilmek, başarılı iş yönetiminin amentüsünü oluşturuyor.

İş dünyasına ilişkin düşünceleri açıklarken çoğunlukla "nokta bakışı" egemen… Teşvikler ve kolektif kaynak destekleri, finansmana erişebilirlik, bedelsiz arsa, bürokratik işlemlerin kolaylaştırılması, banka sistemi ile daha yakın ilişkiler, sermaye maliyetlerinin azaltılması vb. konular öne çıkarken "işletmecilik teknikleri", eğilimlerin yarattığı fırsat ve tehlikeler yeterince tartışılmıyor.

Çok değişik çevrelerde, insanoğlunun yaklaşık 400 yıldır geliştirdiği sistemin "çözülme ve yeniden örülme sürecine" dikkatimizi daha çok odaklamamız gerektiği üzerinde ısrarla duruluyor.

PERKINS'İN UYARILARI

Popüler bir yazar olan John Perkins yakın geçmişte Türkiye'yi ziyaret etti. Medyanın yakın ilgisi, geniş kitlelere ulaşma olanağı da yarattı. Uyarılarının merkez düşüncesi, "İnsanlık tarihinde ilk kez herkes herkesle konuşabiliyor ama ne konuştuğumuz önemli… Konuşmalarımız nasıl bir gelecek inşa edeceğimiz üzerine odaklanmalı" cümlesi ile özetlenebilir.

Perkins, çözülmekte olan eski sistemin hırs, bencillik, sömürü ve madde düşkünlüğü yarattığını, üretilen zenginliği eşitsiz dağıttığını belirtiyor. Örülmekte olan yeni düzenin; adil paylaşım yaratan, açgözlülük ve sorumsuzluğu disiplin altına alan mekanizmaları işleten, kibir ve üstünlük inancına izin vermeyen, barışı önceleyen, kardeşlik ve dayanışma algısı üzerine kurulan bir yapıda olmasını öneriyordu.

Kurulmakta olan yeni düzen, "ölçek ekonomisinin erişebilirliği ile küçük ve orta ölçeğin esneklik ve hızını dengeleyen piyasa yapıcısı kuruluşlar çerçevesinde örgütlenmelere" dayanacağını gösteriyor. Bu temel yapılanma, küçük ve orta ölçek işyerlerinin "işbirliği" yapmalarını, birikim yeteneklerini koruyarak uzun dönemli geleceklerini güven altına almanın gerek şartı haline getiriyor. Söz konusu karşılıklı-bağımlılık ilişkilerinin kâr maksimizasyon eksenine kaymaması, zenginliğin adil paylaşım ilkesine göre dağıtılmasını güvence altına alan yapıda olması öneriliyor. Yeni düzenin karar ve kurumlarının şeffaf ortamlarda yaygın biçimde tartışılması, sorunları minimize eden sistemi kurmanın etkin metotlarından biri olarak sunuluyor.

Tarım ve hayvancılık, imalat ve hizmet kesiminde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçek işyerlerimizin de, çok odaklı üretim ve çok kültürlü yönetim aşamasına geçmek için çabalayan büyük ölçekli firmalarımızın da başarısı, atacakları aşağıdaki üç temel adıma bağlı:

1. Kurulmakta olan yeni ekonomik düzeninin hangi eğilimlerden beslendiğine,

2. İnsan kaynağının değişimlere uyumu sağlamak için nasıl bir eğitim sistemi gerektiğine,

3. Kaynaklara erişebilirliğin araçları olan örgütlenmelerin yapı ve işlevlerini net olarak betimleyebilmelerine…

Bu üç temel görevi yerine getirebilmek için değişmeleri anlama konusunda çok ciddi niyet sahibi olan yönetimlerin varlığı, onların arkasında destekleyici medya kurumlarının istekliliği, gelişmeleri ilgiyle izleyen kitlelerin desteği çok önemli.

John Perkins daha dengeli ve kitlelerin yararına işleyen yeni ekonomik düzen için başta medya olmak üzere herkesin daha bilgili, daha cesur ve daha **derinliğine bir bilinçle hareket** etmesinin çıkar yol olduğunu söylüyor…